

УДК 338.662. 6/2:621.365

Г.О. КУЦ, канд. техн. наук (Інститут загальної енергетики НАН України, Київ),

Є.І. ГАЛИНОВСЬКИЙ, канд. екон. наук (Рада з вивчення продуктивних сил України НАН України, Київ),

В.І. МЕЛЬНИК, канд. екон. наук (Науково-дослідний економічний інститут, Київ)

КАЛОРИЙНІ ЕКВІВАЛЕНТИ ПЕРЕРАХУНКУ ПАЛИВА З НАТУРАЛЬНИХ ОДИНИЦЬ НА УМОВНІ

Розроблено базу калорійних еквівалентів перерахунку палива з натуральних одиниць на умовні.

У різних сферах практичної діяльності обсяги палива й енергії визначаються як у натуральних, так і в умовних виразах. Наприклад, звітність підприємств і організацій за формами статзвітності, розробка енергетичних балансів і теплотехнічних розрахунків потребує перерахунку обсягів палива з натуральних величин на умовні з метою приведення їх до єдиної фізичної одиниці (тонна умовного палива). Перерахунок натуральних обсягів палива на умовне здійснюється через калорійні еквіваленти, які визначаються на основі їх теплоти згоряння. За часів СРСР калорійні еквіваленти, затверджені центральними органами, періодично переглядались, особливо це стосувалось таких видів палива, як кам'яне і буре вугілля, сланці, торф, відходи переробки сільськогосподарських продуктів тощо.

На сьогодні в Україні досить багато підприємств користуються еквівалентами минулих часів (90-х років), які у багатьох випадках не відповідають якісним характеристикам палива. Це призводить до розбіжностей у кількісних і якісних показниках при перерахунках, спричиняє до похибок в інженерних і економічних розрахунках енерготехнологічних процесів, створює конфліктні ситуації між виробниками і споживачами при торгівлі паливно-енергетичними ресурсами. В даній роботі визначено калорійні еквіваленти для твердих, рідких і газоподібних видів палива та їх обґрунтування.

З досить значного переліку номенклатури енергоресурсів, наданого Державним класифікатором продукції та послуг (ДКПП), в Україні найбільш використовуваними є такі види палива:

— первинне: кам'яне і буре вугілля, природний газ, нафта, в тому числі газовий конденсат, торф паливний, деревина паливна, відходи продукції сільського господарства;

— продукти переробки: кам'яновугільні, буровугільні та торф'яні брикети, кокс, коксик і коксовий дріб'язок, термоантрацит, автомобільний та авіаційний бензини, паливо для реактивних двигунів, дизельне паливо, мазут топковий і

флотський, гас освітлювальний і технічний, скраплений газ, коксовий газ, нафтозаводські гази тощо;

— вторинні горючі енергоресурси: доменний, феросплавний і конвертерний газ, луги, відходи деревообробки тощо.

Нижче коротко охарактеризовано зазначені види палива.

Кам'яне вугілля за фізичними властивостями розподіляється на марки, а за крупністю — на класи (їх класифікацію подано в табл. 1 і 2). Крім того, за напрямом споживання вугілля поділяється на енергетичне та коксівне і різниться між собою придатністю до процесів коксування та нормами якості. За хімічним складом вміст окремих елементів у вугіллі Донецького басейну становить: у горючій масі — вуглецю 70-93,5%; водню 1,7-5,5; азоту 0,8-1,6; кисню 1,4-13,2; сірки (загальної) в сухій масі 1,5-4; вологи в робочій масі 4,1-18.

Таблиця 1. Класифікація вугілля за марками

Марка вугілля	Позначення марки	Середній показник відбиття вітриніту, R_v , %	Вихід летких речовин, V , %	Товщина пластичного шару "I", мм
Буре	Б	Менше 0,4	Від 50 до 70 включно	-
Довгополум'яне	Д	Від 0,4 до 0,6 включно	>>35>>50>>	Менше 6
Довгополум'яне газове	ДГ	>>0,50>>0,80>>	>>35>>48>>	Від 6 до 9 включно
Газове	Г	>>0,50>>1,0>>	>>33>>46>>	>>10>>16>>*
Жирне	Ж	>>0,85>>1,20>>	>>28>>36>>	>>17>>38>>
Коксівне	К	>>1,21>>1,60>>	>>18>>28>>	>>13>>28>>
Піснувате спікливе	ПС	>>1,30>>1,90>>	>>14>>22>>	>>6>>12>>
Пісне	П	>>1,60>>2,59>>	>>8>>18>>**	Менше 6
Антрацит	А	>>2,60>>5,60>>	Менше 8	-

Примітка:

* якщо показник відбиття вітриніту менше за 0,85%, а товщина пластичного шару — більша за 16 мм, вугілля належить до марки Г.

** якщо вихід летких речовин менше за 8%, а теплота згоряння у безвологодому та беззолному стані $Q_r = 35,2$ МДж/кг більша, вугілля належить до марки П.

У Львівсько-Волинському басейні видобувається вугілля трьох марок: довгополум'яне газове, газове та жирне, воно використовується як енергетичне паливо. Усереднений хімічний склад цього вугілля: в горючій масі — вуглецю до 79%;

Таблиця 2. Класифікація вугілля на класи за крупністю

Клас	Умове позначення	Розмір шматків, мм
Плита	П	Більше 100
Кулак	К	50-100
Горіх	Г	25-50
Дрібний	Др	13-25
Сім'ячко	С	6-3
Штиб	Ш	Менше 6
Рядовий	Р	Не більше 200 при шахтному і не більше 300 при кар'єрному видобутку
Дрібний і сім'ячко зі штибом	ДрСШ	Менше 25
Сім'ячко зі штибом	СШ	Менше 13

водню – 5,2; азоту – 1,3; кисню – 10,9; сірки – 3,1; вологи до 10% у робочій масі. Буре вугілля (Дніпровський басейн) має середній вміст вуглецю 67,8%; водню – 5,7; азоту – 0,9; кисню – 20 в горючій масі та вологи 55% у робочій масі. До 60-62% рядового вугілля (від загального обсягу видобутку) проходить збагачення на збагачувальних фабриках з виходом концентрату, промпродукту і шламу, в яких залежно від марки вугілля, вміст вологи в робочій масі знаходиться в межах, відповідно: 8-13,5%; 9-10 і 17-21 та золи в сухій масі: 7,5-13,5; 36-39 і 20,5-29.

Продукти переробки кам'яного вугілля: кокс, коксик і коксовий дріб'язок – різняться між собою крупністю та вмістом вологи і золи. Волога в робочій масі металургійного коксу не перевищує 5% і золи в сухій масі 10%, для коксику і коксового дріб'язку ці показники значно вищі та досягають значень відповідно до 15 і 18%. Продукти перероблення бурого вугілля – буровугільні брикети, в яких вміст вологи в робочій масі становить 19-21% і золи в сухій масі 19-25.

Нижча теплота згоряння Q_{i}^p розраховувалась за хімічним складом палив, наданих у стандартах, технічних умовах, сертифікатах та інших затверджених документах [1-10]. В розрахунку приймалися середні значення зольності та вологості палива в робочій масі. Калорійні еквіваленти перерахунку палива із натуральних одиниць на умовні визначались діленням фактичного значення нижчої теплоти згоряння робочої маси палива на значення теплоти згоряння вугілля, яке дорівнює 7000 ккал/кг (вугільний еквівалент). Результати розрахунку калорійних еквівалентів для різних марок і класів кам'яного і бурого вугілля та продуктів їх збагачення і перетворення наведено в табл. 3.

Торф у країні видобувається в незначних обсягах (станом на 2003 рік – 510 тис. т) і використовується як комунально-побутове паливо. Горюча маса торфу містить до 57,8% вуглецю, 6 водню,

33 кисню і 2,5 азоту. В товарному торфі волога не перевищує 50 і 10% золи. Залежно від вмісту вологи нижча теплота згоряння торфу може мати від 1500 до 4000 ккал/кг.

Деревина паливна за номенклатурою продукції промисловості містить: дрова для опалення у вигляді розколотих відрізків, стовбурів, колод, полін, гілок, сучків, хмизу, пнів і коренів дерев. Елементарний склад горючої маси деревини всіх порід є досить близьким і містить до 50% вуглецю, 6 водню, 43 кисню і 0,6 азоту, вміст золи в сухій масі близько 1%. Величина нижчої теплоти згоряння деревини здебільшого залежить від вмісту вологи і, наприклад, за 40% вологи в робочій масі дорівнює 2440 ккал/кг, за 30% – 2940.

Для зазначених видів палива: торфу, деревини паливної та деревинних відходів деревообробних підприємств, відходів сільськогосподарського виробництва й інших видів рослинного палива – в табл. 4 наведено калорійні еквіваленти для перерахунку їх з відповідних одиниць виміру на умовні.

До рідких видів палива належать нафта і продукти її переробки: пропановий і бутановий гази, автомобільний і авіаційний бензини, гас технічний і освітлювальний, дизельне і моторне паливо, паливо для реактивних двигунів, мазут паливний і флотський, пічне побутове паливо, нафта (легроїн), бензол, толуол, мастила тощо.

Нафта за фізичними і хімічними властивостями має досить складну суміш вуглеводневих і неуглеводневих сполук. До основних хімічних елементів, що входять до складу нафти, належать (у робочій масі): вуглець у межах 82-87%, водень 11-15, 4 кисень до 1,5, азот до 2,2, сірка 0,1-7 та інші елементи. Нижча теплота згоряння нафти окремих родовищ відрізняється, але на практиці її значення прийнято рівним 10 тис. ккал/кг. Цей показник визначено як нафтовий еквівалент і в деяких країнах перерахунок палива з натуральних одиниць на умовні здійснюється за цим еквівалентом. Усереднений хімічний склад деяких продуктів переробки нафти: бензини – 85% вуглецю; 14,9 водню; 0,05 сірки і 0,05 кисню і азоту в горючій масі, гас, відповідно – 86,1, 3,7, 0,1 і 0,2, дизельне паливо – 86,5; 12,8; 0,4 і 0,3; мазути – 87,8; 10,7; 0,7 і 0,8.

У табл. 5 наведено значення нижчої теплоти згоряння і калорійних еквівалентів для рідких видів палива, які використовуються в країні.

Газоподібні природні види палива, а саме – природний газ, за хімічним складом, являє собою суміш метану та його гомологів (етану, пропану,

Таблиця 3. Значення калорійних еквівалентів перерахунку кам'яного та бурого вугілля і продуктів збагачення та перетворення з натуральних одиниць та умовні, т·К_e=т ул.

Марка	Клас	Крупність	A ^d	W _f ^t	Нижча теплота згоряння Q _n ^p		калорійні еквіваленти перерахунку, К _e
					МДж/кг	Ккал/кг	
Довгополум'яне Д	ДР	0-200	33	11	18,2	4336,7	0,6195
		0-100	27	10	20,1	4790,5	0,6844
		13-100	8,6	13,1	24,2	5785,5	0,8265
	ДДСШ	0-25	38,5	12,5	16,3	3898,6	0,5569
		0-13	36,4	12,6	16,9	4029	0,5756
Шлам ДК			33	21,5	15,7	3756,3	0,5366
			8,5	13,5	24,1	5262,6	0,8232
Довгополум'яне газове ДГ	ДГР*	0-200	30,8	8,7	19,9	4757,4	0,68
	ДГР	0-200	39,5	11,2	25,9	4023,2	0,5747
	ДГР	0-200	33,3	6,7	20,0	4783,5	0,6834
	ДГК	50-100	6	14,2	25,4	6055	0,8650
	ДГГ	25-50	7,3	15	24,7	5909	0,8441
	ДГГД	13-50	8,7	9,2	26,2	6255,3	0,8936
	ДГД	13-25	7,5	15	24,7	5896	0,8423
	ДГ	13-100	7,9	9,3	26,4	6303	0,9004
	ДГ	0-100	19,5	11,7	22,4	3341,2	0,7630
	ДГ	0-13	7,2	11,5	25,9	6183,1	0,8833
	ДГ	0-25	14,5	14,9	22,8	5450,4	0,7786
	ДГСШ	0-13	29	11,8	19,7	4696,9	0,6710
	ДГ	0-13	27,2	8,9	20,9	4995,3	0,7136
ДГ	0-25	7,2	11,5	25,9	6183,1	0,8833	
Газове Г	ГР*	0-200	41,4	5,3	17,9	4270	0,6100
	ГКГ	25-100	6	6,5	28,4	6773,7	0,9678
	Г	0-100	14,7	12,2	24,0	5733,2	0,8190
	ГСШ	0-13	27,2	8,9	21,3	5088,1	0,7269
	ГСШ	0-13	36,4	12,6	17,7	4234,6	0,6049
	ГСШ	0-13	30,2	9,4	19,9	4757,8	0,6997
	Г	13-100	9	8,5	26,8	6403,4	0,9148
	ГК	-	7	8,5	27,4	6545,5	0,9351
	Г промпродукт	-	39,0	10	17,6	4196,5	0,5995
	Г шлам	-	25	21	18,7	4469,5	0,6385
Жирне Ж	ЖР	0-200	41,4	5,2	19,1	4558,3	0,6512
	Ж	13-100	7,8	6,3	29,7	7099,2	1,0142
	Ж	0-13	23,7	11,1	23,2	5538,1	0,7911
	Ж промпродукт	-	39	9	19,0	4532,7	0,6475
	Ж шлам	-	21,5	17	22,1	5282,7	0,7547
Коксівне Г	КК	-	7,7	10,5	28,5	6812	0,9731
	К промпродукт	-	40	9	18,8	4490,3	0,6415
	К шлам	-	21,5	17	22,3	5322	0,7603
Пісне П	ПР	0-200	31,2	5,3			
	П	0-100	20,2	8,6	24,9	5952,7	0,5504
	ПК	-	13,2	8	27,3	6525,6	0,9322
	П промпродукт	-	36	10	19,6	4682,3	0,6689
П шлам	-	20,5	20	21,4	5117,8	0,7311	
Пісне спік-ливе ПС	ПСК	-	8,3	8,5	28,8	6881	0,9830
	ПС промпродукт	-	39	7	19,5	4645,1	0,6636
	ПС шлам	-	23	17	21,7	5180	0,74
Антрацит А	АР	0-200	30,8	6,1	21,3	5078,4	0,7255
	АК	50-100	6,1	4,1	29,6	7063,3	1,009
	АК	25-100	7,5	4,5	29,0	6926,2	0,9895
	АГ	25-100	7,3	4,4	29,1	6949,1	0,9927
	АД	13-25	9,4	4,9	28,3	6752,5	0,9646
	АС	6-13	11,9	5,6	27,3	6512,8	0,9304
	АШ збаг.	0-6	19,8	7,6	24,2	5787,9	0,8268
	АШ техн.	0-6	16,4	7,5	25,3	6042,4	0,8632
АШ відсів	0-6	27,7	8,2	21,7	5175,8	0,7394	
Буре вугілля Б	БЗ	-	30	55	7,3	1736	0,2480
Буро-вугільні брикети	-	-	23	20	16,2	3864	0,5520
Кокс сухий металургійний	-	-	10	5	28,49	6800	0,9714
Кокс сухий	-	-	15,5	14	27,3	6510	0,9300
Коксовий дріб'язок сухий	-	-	18	15	26,4	6300	0,9000

* Львівсько-Волинське вугілля.

Таблиця 4. Значення калорійних еквівалентів перерахунку торфу, деревини паливної, відходів сільськогосподарського виробництва та іншого рослинного палива, одиниця виміру $\cdot K_c = t$ у.п.

Види палива	Одиниці виміру	Калорійні еквіваленти, K_c
Торф фрезерний за вологості 40%	т	0,34
Торф кусковий за вологості 33%	-	0,41
Торфобрікети і напівбрикети	-	0,552
Дрова для опалення, за:		
- вологості 60%, ($\gamma = 1,0 \text{ т/м}^3$)	Щільний куб. м	0,205
- вологості 50%, ($\gamma = 0,94 \text{ т/м}^3$)	-	0,223
- вологості 40%, ($\gamma = 0,88 \text{ т/м}^3$)	-	0,310
- вологості 20%, ($\gamma = 0,75 \text{ т/м}^3$)	-	0,372
- вологості 10%, ($\gamma = 0,63 \text{ т/м}^3$)	-	0,374
Дрова для опалення (усереднені за обсягами споживання)	-	0,264
Ппали, колоди зі старих будинків, рудникові стійки тощо	-	0,266
Деревинні відходи деревообробки	складний куб. м	0,199
Сучки, хвоя, тріски	-	0,05
Пенька	-	0,12
Кора	-	0,42
Очерет, солома, лушпиння соняшникове, рисове (за умовної вологості 10%)	т	0,5
Качан кукурудзяний (за умовної вологості 30%)	-	0,33
Кізяк	-	0,37
Тирса, обрізки, стружка	-	0,38

Таблиця 5. Значення калорійних еквівалентів перерахунку рідких видів палива з натуральних одиниць на умовні, $t \cdot K_c = t$ у.п.

Види палива	Нижча теплота згоряння Q_H^p		Калорійні еквіваленти перерахунку, K_c
	ккал/кг	МДж/кг	
Нафта-сирець	10000	41,9	1,4286
Мазут топковий:			
- низькосірчистий			
40	9730	40,7	1,3900
100	9680	40,5	1,3829
- малосірчистий			
40	9730	40,7	1,3900
100	9680	40,5	1,3829
- сірчистий			
40	9522	39,0	1,3603
100	9307,8	39,0	1,3297
- високосірчистий			
40	9522	39,0	1,3603
100	9307,8	39,0	1,3297
Мазут флотський:			
- низькосірчистий			
Ф5	9900	41,5	1,4143
Ф12	9900	41,5	1,4143
- малосірчистий:			
Ф5	9900	41,5	1,4143
Ф12	9900	41,5	1,4143
Флотський мазут для поставки на експорт	9650	40,4	1,3786
Бензин автомобільний	10450	43,7	1,4929
Дизельне паливо	10000	41,9	1,4286
Моторне паливо	10000	41,9	1,4286
Пічне побутове паливо	10150	42,5	1,4500
Газ освітлювальний	10220	42,8	1,4600
Газ технічний	10290	43,1	1,47
Бензол	9590	40,2	1,3700
Толуол	9690	40,6	1,3843
Паливо для реактивних двигунів	10280	47,2	1,4686
Метанол	5100	21,4	0,7286
Нафта (легроїн)	10150	42,5	1,45
Відпрацьовані мастила	10150	42,5	1,45

бутану тощо) до 98,5% за об'ємом та незначної кількості сірководню та інертних газів (азоту, вуглекислого газу тощо). Нижча теплота згоряння природного газу залежить від родовищ його видобутку, її значення для вітчизняних споживачів лежить у межах 7380-8428 ккал/м³. Супутній газ порівняно з природним має більш високий відсоток важких гомологів і тому його нижча теплота згоряння знаходиться в межах 9500-12000 ккал/м³.

До продуктів перетворення належать нафтозаводські, коксовий і скраплений газ. Нафтозаводські газу залежно від процесу переробки нафти відрізняються за вмістом невизначених вуглеводнів і тому мають різні значення теплоти згоряння. Для окремих їх видів нижча теплота згоряння знаходиться в межах: прямої перегонки — 27000-32000 ккал/м³, термічного крекінгу — 16000-18000, каталітичного крекінгу — 15000-19000, коксування мазуту і гудрону — 13000-14000, піролізу бензину — 11000-15000, каталітичного риформінгу — 8000-13000.

Скраплені газу є продуктами нафтодобувного і нафтопереробного виробництва і розподіляються за вмістом пропану та бутану на три марки: технічний пропан, технічний бутан, суміш технічних пропану і бутану. Нижча теплота згоряння для першої та другої марки відповідно дорівнює 22400 і 29100 ккал/м³, для третьої марки цей показник залежить від співвідношення складових газу.

Коксовий газ — продукт процесу коксування вугілля, має хімічний склад за об'ємом у межах: 57-60% H₂, 24-26 CH₄, 202-2,5 C_nH_m, 6-6,8 CO, 3-4 N₂, 2-2,3 (CO₂+H₂S), 0,2-0,4 O₂. Відповідно до цього складу нижча теплота згоряння дорівнює 4000-4200 ккал/м³.

Група газоподібного палива: доменний, киснево-конвертерний і феросплавний газу — належить до горючих вторинних енергоресурсів металургійного виробництва і використовується як котельне та пічне паливо. Хімічний склад доменного газу залежить від низки факторів, а саме: вологості та температури нагрітого доменного дуття, збагачення його киснем і природним газом. Вміст окремих сполук у доменному газу знаходиться по об'єму в межах: 12,7-13,9% CO₂; 29-31,8 CO; 1,5-17,4 H₂; 0,3-0,4 CH₄ і 56,5-36,5 N₂, звідки нижча теплота згоряння Q_H^p знаходиться в межах 938-1439 ккал/м³. Для киснево-конвертерного і феросплавного газу основними складовими є окисел вуглецю й азоту, середній вміст

яких дорівнює 75-78 і 13-15%, а нижча теплота згоряння відповідно 2000-2500 і 2350-2700 ккал/м³. У табл. 6. наведено значення нижчої теплоти згоряння та калорійні еквіваленти перерахунку газоподібних видів палива з натуральних одиниць на умовні.

Розроблену базу калорійних еквівалентів перерахунку палива з натуральних одиниць на умовні можна рекомендувати до включення в інструкції загального енергетичного балансу та чинних форм статзвітності, що надасть широку можливість використовувати ці показники підприємствами і організаціями, які не мають умов для їх визначення лабораторними методами. Слід також зауважити, що значення калорійних еквівалентів через два-три роки слід переглядати, особливо це стосується таких видів палива, як кам'яне вугілля, хімічний склад якого може суттєво змінюватися через заглиблення копалин та освоєння нових родовищ.

Таблиця 6. Значення калорійних еквівалентів перерахунку газоподібних видів палива з натуральних одиниць на умовні, одиниці виміру: $K_c = t$ у.п.

Види палива	Одиниці виміру	Нижча теплота згоряння, Q_{D1}^f		Калорійні еквіваленти перерахунку, K_c
		ккал/м ³	МДж/м ³	
Природний газ	тис. м ³	7380-8428	33,4-35,3	1,14-1,204
Суцільний газ	-	9500-12000	39,8-50,2	1,3571-1,7143
Нафтозаводські гази:				
- прямої перегонки	-	27000-32000	113-134	3,857-4,571
- термічного крекінгу	-	16000-18000	67-75,3	2,286-2,571
- каталітичного крекінгу	-	15000-19000	62,8-79,55	2,143-2,714
- коксування мазуту і гудрону	-	13000-14000	54,4-58,62	1,857-2,0
- піролізу бензину	-	11000-15000	46,0-62,8	1,571-2,142
- каталітичного риформінгу	-	8000-13000	33,5-54,4	1,142-1,857
Скrapлений газ (технічний пропан)	-	22400	93,789	3,2
Скrapлений газ (технічний бутан)	-	29100	121,842	4,16
Скrapлений газ (комунально побутового призначення)	т	10990	46,0	1,57
Коксовий газ*	-	4000	16,748	0,571
Доменний газ**	-	1000	4,187	0,143
Кисисво-конверсійний газ	-	2000-2500	8,4-10,5	0,286-0,371
Феросплавний газ	-	2350-2700	9,8-11,3	0,336-0,386

* приведений до $Q_{D1}^f = 4000$ ккал/м³.

** приведений до $Q_{D1}^f = 1000$ ккал/м³.

1. Енергетичні ресурси та потоки / Під ред. А.К. Шидловського. — К.: Українські енциклопедичні знання, 2003. — 472 с.
2. Паливно-енергетичний комплекс України на порозі третього тисячоліття / Під заг. ред. А.К. Шидловського, М.П. Ковалка — К.: Українські енциклопедичні знання, 2001. — 400 с.
3. Шпак П.Ф. Власні мінеральні ресурси паливно-енергетичної сировини — головний фактор енергетичної безпеки України // Нафта і газ. — К.: 2001. — №4. — С. 22-24.
4. ДСТУ 3581-97 (ГОСТ 30517-97). Енергозбереження. Методи визначення і розрахунку теплоти згоряння палива.
5. ГОСТ 147-95 (ИСО 1928-76). Топливо твердое минеральное. Определение высшей теплоты сгорания и вычисления низшей теплоты сгорания.
6. ДСТУ 3472-96. Вугілля буре, кам'яне та антрацит. Класифікація.
7. ДСТУ 4083-2002. Вугілля кам'яне та антрацит для пилевидного спалювання на теплових електростанціях. Технічні умови.
8. ГОСТ 12113-94. Угли бурые, каменные, антрацит, твердые рассеянные органические вещества и углеродистые материалы. Метод определения показателей отражения.
9. О.Г. Шпак. Нафта і нафтопродукти. — К.: Ясон-К, 2000. — 269 с.
10. ДСТУ 4047-2001. Гази вуглеводневі скrapлені паливні для комунально-побутового споживання. Технічні умови.